Proefschrift Kitty Meijer, MSc

Nederlandse samenvatting

Technologische, maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen hebben de aandacht voor toetsbekwaamheid van docenten in het hoger onderwijs vergroot. Aan de ene kant dwingen technologische en maatschappelijke verschuivingen, zoals de opkomst van generatieve AI, tot een hernieuwde focus op de kwaliteit en geloofwaardigheid van diploma's. Aan de andere kant veranderen toetspraktijken door onderwijskundige veranderingen, zoals de flexibilisering van curricula en de verschuiving in de functie van toetsing. Toetsing wordt daarbij steeds minder gezien als een sluitstuk en steeds meer als een middel om het leerproces en de professionele ontwikkeling van studenten actief te ondersteunen. Hierdoor neemt niet alleen de aandacht voor toetsbekwaamheid toe, maar verandert ook de opvatting over wat toetsbekwaamheid inhoudt.

In dit proefschrift wordt toetsbekwaamheid onderzocht binnen de specifieke context van het hoger onderwijs. Kenmerkend voor deze sector is de grote mate van institutionele autonomie bij de inrichting van toetsing en kwaliteitszorg. Hierdoor reikt de verantwoordelijkheid van docenten veel verder dan het ontwerpen, afnemen en beoordelen van de eigen toetsen. Docenten dragen ook bij aan de toetskwaliteit op opleidingsniveau, bijvoorbeeld door deel te nemen aan curriculumcommissies. Daarnaast vervullen zij op beleidsniveau en binnen bredere systemen van kwaliteitszorg verschillende rollen, bijvoorbeeld in examencommissies en toetsexpertisegroepen.

De empirische studies in dit proefschrift zijn uitgevoerd binnen het hoger beroepsonderwijs (hbo). In dit onderwijs staat de ontwikkeling van studenten richting professionele beroepsuitoefening centraal. Werkplekleren en stages vormen daarbij een substantieel deel van het curriculum. Diverse toetsvormen, zoals kennistoetsen, praktijktoetsen, verslagen en competentiegerichte interviews, bieden inzicht in de mate waarin studenten voorbereid zijn op de beroepspraktijk. De combinatie van institutionele autonomie, beroepsgerichte curricula en de grote variëteit aan toetsvormen leidt in de praktijk tot een grote diversiteit aan toetspraktijken. Daardoor wordt wat het voor een hbo-docent betekent om toetsbekwaam te zijn mede bepaald door de specifieke toetspraktijken waarin docenten handelen en door de interactie die zij hebben met collega's, studenten en partners uit het werkveld.

Veel docenten in het hbo starten hun loopbaan op basis van hun beroepsmatige expertise, zonder vooraf een lerarenopleiding of een andere formele opleiding tot docent te hebben gevolgd. Zij ontwikkelen hun toetsbekwaamheid vooral in de dagelijkse onderwijs- en toetspraktijk. Tegelijkertijd vragen ontwikkelingen in onderwijs, technologie en beroepspraktijk om een continue ontwikkeling van toetsbekwaamheid. Toetsbekwaamheid kan daarom niet worden gezien als iets dat eenmaal wordt verworven, maar als een competentie die zich voortdurend blijft ontwikkelen.

In Nederland leidden zorgen over de kwaliteit en waarde van hbo-diploma's in de jaren 2010 tot een versterkte aandacht voor toetsing en examinering. Rapporten zoals *Vreemde ogen dwingen* (Commissie externe validering examenkwaliteit hoger beroepsonderwijs, 2012) vormden de aanleiding voor maatregelen gericht op het versterken van de kwaliteit van toetsing, waaronder de invoering van gecertificeerde professionaliseringstrajecten zoals de Basis- en Seniorkwalificatie Examinering (BKE en SKE). Hoewel deze trajecten hebben bijgedragen aan de

explicitering van toetsbekwaamheid en toetskennis, garanderen zij niet dat docenten adequaat kunnen handelen in nieuwe, complexe of veranderende toetspraktijken. Dit roept de vraag op hoe toetsbekwaamheid van docenten kan worden begrepen. Deze vraag is een belangrijk vertrekpunt vanuit de praktijk voor dit proefschrift.

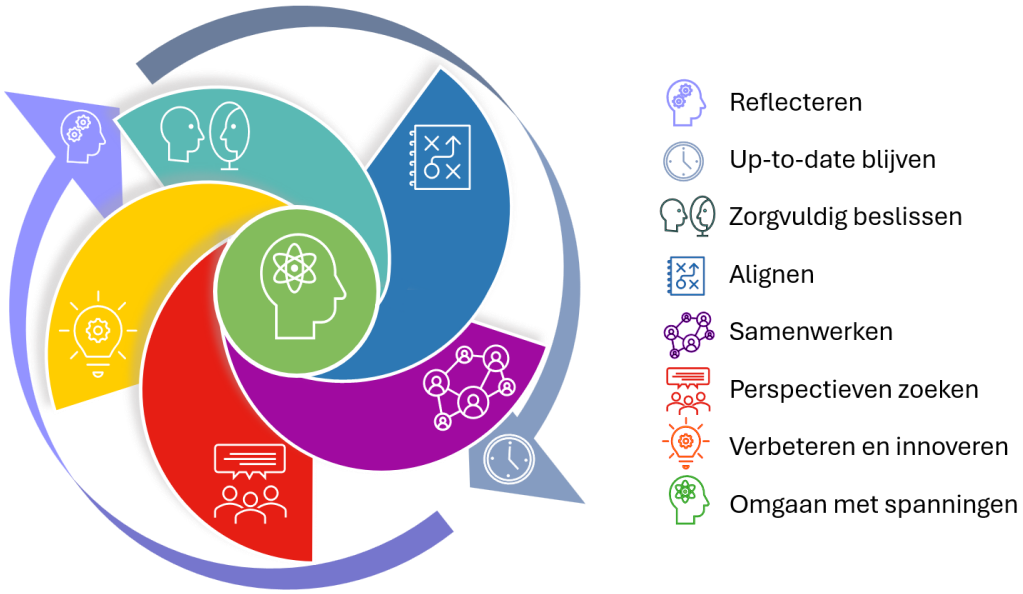
In wetenschappelijk onderzoek wordt toetsbekwaamheid steeds vaker beschouwd als een contextgebonden competentie die docenten voortdurend blijven ontwikkelen. Deze opvatting sluit aan bij een socioculturee perspectief op leren en professionele ontwikkeling; binnen dit perspectief krijgt toetsbekwaamheid vorm in het handelen van docenten en ontwikkelt het zich in interactie met collega's, studenten, werkveldbegeleiders, en binnen institutionele kaders en veranderende verwachtingen. Toetskennis en vaardigheden blijven daarbij een belangrijk onderdeel van toetsbekwaamheid, maar bieden slechts een gedeeltelijk begrip van wat toetsbekwaamheid betekent. In tegenstelling tot een toetsgericht uitgangspunt (zie Figuur 1 in hoofdstuk 1, paragraaf 1.4), waarin de toets centraal staat en toetsbekwaamheid daaruit wordt afgeleid, staat in dit proefschrift de docent als handelende professional centraal (zie Figuur 2 in hoofdstuk 1, paragraaf 1.4). In onderzoek waarin de docent als handelende professional centraal staat, wordt onderzocht hoe docenten hun toetsbekwaamheid inzetten en ontwikkelen, en hoe zij daaraan betekenis geven binnen concrete toetspraktijken.

Voor het hoger onderwijs is echter nog onvoldoende onderzocht hoe toetsbekwaamheid vanuit dit perspectief kan worden begrepen. Dit is problematisch omdat deze context, anders dan bijvoorbeeld het primair of secundair onderwijs, wordt gekenmerkt door diverse docentrollen, een grote variatie aan toetspraktijken en aansluiting bij professionele standaarden vanuit de beroepspraktijk. Het doel van dit proefschrift is daarom om toetsbekwaamheid van docenten in het hoger onderwijs beter te begrijpen. Daarbij wordt een contextgebonden en ontwikkelingsgericht perspectief op toetsbekwaamheid gehanteerd. De centrale onderzoeksvraag luidt:

Hoe kan toetsbekwaamheid van docenten in het hoger onderwijs worden begrepen?

Belangrijkste bevindingen

De vijf studies in dit proefschrift bouwen voort op elkaar en dragen ieder vanuit een eigen invalshoek bij aan een beter begrip van de toetsbekwaamheid van docenten in het hoger onderwijs. Gezamenlijk laten de studies zien hoe toetsbekwaamheid kan worden begrepen als een contextgebonden en zich voortdurend ontwikkelende competentie. Dit resulteerde in een conceptualisering van toetsbekwaamheid bestaande uit acht onderling samenhangende aspecten: reflecteren, up-to-date blijven, zorgvuldige besluitvorming, afstemmen, samenwerken, perspectieven zoeken, verbeteren en innoveren en omgaan met spanningen. Om deze conceptualisering verder te verduidelijken, is voor elk aspect beschreven hoe het zich in de praktijk kan manifesteren, gebaseerd op zowel de empirische bevindingen als bestaande wetenschappelijke literatuur. Daarnaast zijn de aspecten geoperationaliseerd in vragenlijstitems. Ten slotte zijn de acht aspecten samengebracht in een windmolenmodel, waarin de draaiing de voortdurende ontwikkeling van toetsbekwaamheid symboliseert en de centrale pin verwijst naar de spanningen die inherent zijn aan toetspraktijken (figuur 1).

Figuur 1: windmolenmodel van toetsbekwaamheid

De wijze waarop de aspecten van toetsbekwaamheid zichtbaar worden, verschilt per rol, situatie en context. Het windmolenmodel maakt deze variatie inzichtelijk doordat verschillende configuraties van de aspecten zichtbaar kunnen worden, zoals geïllustreerd in hoofdstuk 6. De conceptualisering, de beschrijvingen, de vragenlijstitems en het windmolenmodel bieden gezamenlijk een kader om toetsbekwaamheid beter te begrijpen, te bespreken en verder te onderzoeken. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen van de vijf studies afzonderlijk samengevat.

Bevindingen van de vijf studies

Om tot een concreter begrip van toetsbekwaamheid te komen, was het eerst noodzakelijk inzicht te verkrijgen in hoe toetsbekwaamheid van docenten in het hoger onderwijs in de bestaande wetenschappelijke literatuur wordt opgevat en beschreven. Daarom is **hoofdstuk 2** gericht op een analyse van wetenschappelijke publicaties over toetsbekwaamheid. In totaal werden 33 studies geanalyseerd. De analyse laat zien dat toetsbekwaamheid op twee verschillende manieren wordt geconceptualiseerd. In de eerste conceptualisering wordt toetsbekwaamheid beschouwd als een fundament voor het handelen in toetspraktijken. Vanuit dit perspectief bestaat toetsbekwaamheid uit de kennis, vaardigheden en het gedrag die docenten nodig hebben om toetsen te ontwerpen, af te nemen, te beoordelen en de resultaten ervan te gebruiken. Toetsbekwaamheid wordt hierbij gezien als iets waar docenten in meer of mindere mate over beschikken en als een voorwaarde om in de praktijk te kunnen handelen. In de tweede conceptualisering wordt toetsbekwaamheid beschouwd als een contextgebonden en dynamische competentie die vorm krijgt in de toetspraktijk zelf. Vanuit dit perspectief ontwikkelen docenten toetsbekwaamheid in interactie met collega's, studenten en andere betrokkenen. Toetsbekwaamheid komt dan tot uiting in activiteiten zoals samenwerken, reflecteren, onderhandelen over beoordelingscriteria en het omgaan met complexe vraagstukken rond toetsing. De resultaten van deze reviewstudie laten zien dat beide conceptualiseringen naast elkaar bestaan. De meer fundamentele benadering biedt een relatief concrete basis voor onderzoek en professionalisering, omdat hierin kennis- en vaardigheidsgebieden duidelijk worden omschreven. De contextgebonden en dynamische benadering sluit daarentegen beter aan bij de complexiteit van toetspraktijken in het hoger onderwijs, maar is nog beperkt uitgewerkt als het gaat om hoe toetsbekwaamheid vanuit dit

perspectief concreet kan worden begrepen. De conclusie van dit hoofdstuk is daarom dat verdere conceptuele ontwikkeling nodig is om beter te begrijpen hoe toetsbekwaamheid zich manifesteert binnen de diverse en voortdurend veranderende toetspraktijken in het hoger onderwijs.

Om toetsbekwaamheid beter te begrijpen vanuit het perspectief van docenten, wordt in **hoofdstuk 3** onderzocht welke betekenis hbo-docenten aan toetsbekwaamheid geven vanuit hun toetspraktijk. In deze studie zijn elf focusgroepinterviews uitgevoerd met 44 docenten van vijftien hogescholen. Met behulp van vignetten werden gesprekken gevoerd over situaties waarin dynamische, contextgebonden en sociale aspecten van toetsbekwaamheid centraal stonden. De analyse resulteerde in zeven samenhangende aspecten van toetsbekwaamheid. Docenten beschrijven toetsbekwaamheid allereerst als een continu ontwikkelingsproces, waarbij ervaringen, reflectie en het verbinden van theorie en praktijk centraal staan. Daarnaast beschrijven zij toetsbekwaamheid als het nemen van weloverwogen beslissingen, het alignen van toetsing met onderwijs, beleid en beroepspraktijk, het samenwerken met anderen, het bespreken van verschillende perspectieven op toetsing, het verbeteren en vernieuwen van toetspraktijken en het omgaan met spanningen en tegenstrijdige belangen. Docenten beschrijven deze aspecten niet als afzonderlijke onderdelen, maar als nauw met elkaar verweven aspecten die in de praktijk voortdurend samenkomen. Daarbij benadrukken zij dat toetsbekwaamheid nooit klaar is, maar zich gedurende de loopbaan blijft ontwikkelen. De zeven aspecten zijn gevisualiseerd in een windmolenmodel (Figuur 1). De vijf wieken representeren vijf aspecten van toetsbekwaamheid. Het continu ontwikkelen van toetsbekwaamheid wordt weergegeven als de wind die de wieken in beweging houdt, omdat dit aspect wordt beschouwd als een belangrijke drijvende kracht achter die ontwikkeling. Het omgaan met spanningen wordt verbeeld als de pin van de molen. Wanneer de pin te strak komt te zitten, kan de molen vastlopen. Tegelijkertijd kunnen spanningen ook aanleiding geven tot leren en ontwikkeling. Om de aspecten herkenbaar te maken in uiteenlopende toetspraktijken, werden zij voorzien van beschrijvingen die waren gebaseerd op de empirische bevindingen uit de focusgroepinterviews en verder onderbouwd met inzichten uit de bestaande literatuur.

De zeven aspecten en de bijbehorende beschrijvingen boden een eerste inzicht in hoe toetsbekwaamheid van hbo-docenten kan worden begrepen. Tegelijkertijd was nog onduidelijk in hoeverre deze aspecten ook herkenbaar zijn voor een bredere groep hbo-docenten. Om de verschillende aspecten van toetsbekwaamheid empirisch te kunnen onderzoeken, vormen de ontwikkeling en validatie van een vragenlijst het uitgangspunt van **hoofdstuk 4**. Met deze vragenlijst kan het belang van de verschillende aspecten van toetsbekwaamheid in de praktijk worden onderzocht. Om recht te doen aan het contextgebonden karakter van toetsbekwaamheid, werden docenten in de vragenlijst eerst gevraagd een concrete toetsgerelateerde situatie uit hun eigen praktijk te beschrijven, evenals hun rol binnen die situatie. Vervolgens beoordeelden zij het belang van verschillende items over toetsbekwaamheid in relatie tot die situatie. De vragenlijst werd ingevuld door 510 docenten van achttien hogescholen. De analyses resulteerden in een gevalideerde en betrouwbare vragenlijst over acht samenhangende aspecten van toetsbekwaamheid. Waar het continu ontwikkelen van toetsbekwaamheid in hoofdstuk 3 nog als één aspect werd beschreven, laten de analyses in dit hoofdstuk zien dat hierin twee aspecten kunnen worden onderscheiden: reflecteren op toetsbekwaamheid en het up-to-date houden ervan. De resultaten laten ook zien dat de aspecten empirisch van elkaar kunnen worden onderscheiden, terwijl zij tegelijkertijd sterk met elkaar samenhangen. Toetsbekwaamheid kan vanuit dit hoofdstuk daarom het best worden begrepen als een samenhangend geheel van acht onderling verbonden aspecten.

Hoewel hoofdstuk 4 inzicht biedt in hoe toetsbekwaamheid kan worden begrepen als een samenhangend geheel van acht aspecten, blijft de vraag in hoeverre deze aspecten in de praktijk als belangrijk worden beschouwd en of hun belang verschilt tussen toetscontexten. Deze vraag stond centraal in **hoofdstuk 5**. Met behulp van de in hoofdstuk 4 ontwikkelde vragenlijst werd een grootschalig onderzoek uitgevoerd onder 510 docenten van achttien hogescholen. De resultaten laten zien dat docenten alle acht aspecten van toetsbekwaamheid belangrijk vinden. Er werden geen verschillen gevonden tussen beroepsdomeinen. Wel bleken vijf aspecten belangrijker te worden gevonden in overstijgende situaties, namelijk toetssituaties buiten de individuele toets of het klaslokaal. Dit betrof de aspecten: up-to-date blijven, alignen, samenwerken, het verkennen van verschillende perspectieven op toetsing, en het verbeteren en vernieuwen van toetspraktijken. Daarnaast werden de aspecten door docenten met meer werkervaring iets belangrijker gevonden. De resultaten van deze vragenlijststudie laten een links scheve verdeling zien. Deze verdeling werd niet veroorzaakt door een groep docenten die lager scoorde, maar door verschillende docenten die in verschillende situaties bepaalde aspecten minder belangrijk vonden. Dit suggereert dat het belang van aspecten van toetsbekwaamheid sterk afhankelijk kan zijn van de specifieke toetspraktijk waarin docenten handelen. Hoewel docenten dus brede overeenstemming laten zien over het belang van de acht aspecten van toetsbekwaamheid, suggereert de verdeling van de resultaten dat niet alle aspecten in elke toetspraktijk even belangrijk worden gevonden.

Dit roept de vraag op hoe de verschillende aspecten van toetsbekwaamheid in concrete toetssituaties tot uiting komen, bijvoorbeeld welke aspecten in specifieke situaties op de voorgrond treden en hoe zij in die specifieke situatie met elkaar samenhangen. Om dit beter te begrijpen, wordt in **hoofdstuk 6** onderzocht hoe toetsbekwaamheid zich manifesteert in concrete toetspraktijken in het hbo. Negen unieke toetssituaties, zoals het beoordelen van een student in de kliniek, het analyseren van toetsresultaten van een kennistoets en een vergadering van een examencommissie, werden voorafgaand aan de interviews geobserveerd. Deze observaties dienden uitsluitend om een gedeeld beeld van de situatie te creëren voor zowel de deelnemende hbo-docent als de onderzoeker. Middels een LEGO® Serious Play-activiteit en een aanvullend interview met gesprekskaarten over de acht aspecten, werd uitgevraagd hoe de docent de aspecten interpreteerde en hoe deze met elkaar samenhingen. Daarmee werd de docent gezien als onderdeel van de unieke situatie, met eigen ervaringen en interpretaties. De resultaten laten zien dat niet alle aspecten van toetsbekwaamheid in elke situatie worden herkend. Welke aspecten op de voorgrond treden, hangt af van de specifieke situatie waarin docenten handelen en van het doel van die situatie. Daarnaast kregen dezelfde aspecten in verschillende situaties een andere betekenis. Zo werd weloverwogen beslissen in de ene situatie opgevat als het zorgvuldig uitstellen van een oordeel tijdens de beoordeling van een student, terwijl de zorgvuldige beslissing in een andere situatie betrekking had op welk advies er over de toetsing gegeven zou worden. Ook de relaties tussen de aspecten verschilden per situatie. In sommige situaties werd een aspect beschouwd als een noodzakelijke voorwaarde om überhaupt aan de activiteit deel te kunnen nemen. Zo werd het up-to-date blijven in een situatie rond toetsanalyse gezien als een voorwaarde om resultaten adequaat te kunnen interpreteren. In andere situaties kreeg één aspect een centrale positie en beïnvloedde dit de betekenis en invulling van de andere aspecten. Daarnaast bleek dat sommige aspecten pas na afloop van de situatie zichtbaar werden. Eén docent reflecteerde op het handelen en op mogelijke verbeteringen voor een volgende keer in de auto op weg naar huis. De manifestaties van toetsbekwaamheid werden gevisualiseerd met behulp van het windmolenmodel. Waar conceptuele modellen vaak worden gebruikt als een statische beschrijving van de aspecten

waaruit een construct bestaat, liet deze studie zien dat het model ook kan worden gebruikt om variatie tussen situaties zichtbaar te maken in verschillende configuraties. Het windmolenmodel bleek daarmee niet alleen geschikt om toetsbekwaamheid te conceptualiseren, maar ook om de variatie in verschillende manifestaties ervan te kunnen representeren. De bevindingen uit dit hoofdstuk laten zien dat toetsbekwaamheid kan worden begrepen als een dynamische configuratie van acht onderling samenhangende aspecten, waarbij, afhankelijk van de situatie, verschillende aspecten op de voorgrond treden.

Discussie

Een eerste discussiepunt dat door alle studies heen naar voren komt, betreft de vraag op welk abstractieniveau toetsbekwaamheid het best kan worden begrepen. Bestaand onderzoek beschrijft toetsbekwaamheid vaak in termen van concrete toetskennis en -vaardigheden. De bevindingen van dit proefschrift laten echter zien dat een meer holistische benadering beter aansluit bij de diversiteit aan rollen, taken en verantwoordelijkheden van docenten in het hoger onderwijs. Tegelijkertijd brengt een dergelijke benadering de uitdaging met zich mee om voldoende concreet en herkenbaar te blijven voor de praktijk. In dit proefschrift is deze spanning ondervangen door toetsbekwaamheid te conceptualiseren als acht samenhangende aspecten, die vervolgens zijn beschreven, geoperationaliseerd en gevisualiseerd. De laatste studie laat zien dat verdere concretisering niet noodzakelijkerwijs vraagt om het steeds verder concretiseren en onderscheiden van steeds meer afzonderlijke aspecten. Concretisering van toetsbekwaamheid lijkt ook mogelijk door zichtbaar te maken hoe dezelfde aspecten zich in verschillende situaties op uiteenlopende manieren manifesteren.

Een tweede discussiepunt betreft de positionering van toetsbekwaamheid binnen het bredere professionele handelen van docenten. De bevindingen van dit proefschrift laten zien dat de acht aspecten van toetsbekwaamheid niet uitsluitend herkenbaar zijn binnen toetspraktijken, maar ook zichtbaar zijn in andere professionele activiteiten van docenten. Zo kan het aspect verbeteren en innoveren betrekking hebben op het verbeteren van de toets, maar ook op het aanpassen van onderwijsactiviteiten of het herontwerpen van een curriculum. Tegelijkertijd stellen toetspraktijken specifieke eisen aan docenten die ervoor zorgen dat toetsbekwaamheid niet volledig kan worden gevat in algemene docentbekwaamheid. Toetsprogramma's en de toetsen daarbinnen moeten bijvoorbeeld verantwoord kunnen worden in termen van validiteit, betrouwbaarheid, rechtvaardigheid en de gevolgen van toetsbeslissingen. Daarnaast blijkt toetsbekwaamheid in de praktijk nauw verweven met andere vormen van professionele geletterdheid, zoals feedbackgeletterdheid, digitale geletterdheid en datageletterdheid. Dit roept de vraag op hoe toetsbekwaamheid zich verhoudt tot enerzijds bredere docentbekwaamheid en anderzijds meer specifieke toetsgerelateerde vormen van professionele geletterdheid. De bevindingen van dit proefschrift suggereren dat toetsbekwaamheid het best kan worden opgevat als een professionele competentie op het snijvlak van enerzijds bredere docentbekwaamheid en anderzijds meer specifieke toetsgerelateerde vormen van professionele geletterdheid.

Een derde discussiepunt betreft de methodologische aanpak van de verschillende deelstudies. Iedere methodologische keuze vraagt om afwegingen en heeft consequenties voor wat onderzocht kan worden en welke inzichten dat oplevert. Omdat toetsbekwaamheid in dit proefschrift wordt opgevat als een contextgebonden en zich ontwikkelende competentie, vormde het in de empirische studies een terugkerende methodologische uitdaging om recht te doen aan de specifieke toetspraktijken waarin toetsbekwaamheid vorm en betekenis krijgt, terwijl tegelijkertijd een begrip werd ontwikkeld dat ook situaties en contexten kan overstijgen.

Zo bestond in de focusgroepstudie (hoofdstuk 3) het risico dat docenten zouden terugvallen op formele en geïnstitutionaliseerde opvattingen over toetsbekwaamheid. In de vragenlijststudie (hoofdstukken 4 en 5) bleek hoe lastig het is om opvattingen over toetsbekwaamheid te onderzoeken zonder dat antwoorden algemene opvattingen in plaats van specifieke, op de situatie gerichte opvattingen weerspiegelen. In de vijfde studie (hoofdstuk 6) verschoof de methodologische focus van het streven naar saturatie naar het onderzoeken van variatie in de wijze waarop de eerder ontwikkelde conceptualisering van toetsbekwaamheid zich in verschillende toetspraktijken manifesteert. De combinatie van de verschillende methodologische benaderingen laat zien dat een volledig begrip van toetsbekwaamheid vraagt om zowel aandacht voor de generieke aspecten van toetsbekwaamheid als voor de verschillende manieren waarop toetsbekwaamheid in concrete toetspraktijken tot uiting komt.

Aanbevelingen voor de praktijk

Dit proefschrift laat zien dat toetsbekwaamheid niet kan worden beschouwd als een eindpunt dat via professionaliserings- of certificeringstrajecten wordt bereikt, maar als een competentie die zich voortdurend ontwikkelt in de toetspraktijken waarin docenten handelen. Vanuit dit perspectief vormen professionalisering en certificering momenten binnen een doorlopend proces van professionele ontwikkeling. Daarnaast laat dit proefschrift zien dat toetsbekwaamheid zich manifesteert in een veel breder spectrum aan rollen dan vaak wordt verondersteld. Naast het beoordelen van studenten handelen docenten ook op opleidings-, beleids- en kwaliteitszorgniveau. Toetsbekwaamheid verdient daarom aandacht over de volle breedte van deze rollen en verantwoordelijkheden, zowel in professionaliseringstrajecten als in de dagelijkse toetspraktijk. Ten slotte laat dit proefschrift zien dat toetspraktijken gekenmerkt worden door afwegingen, spanningen en contextspecifieke keuzes. Toetsbekwaamheid vraagt daarom om kritische en onderzoekende professionals die in dialoog met collega's reflecteren op toetspraktijken, bestaande werkwijzen bevragen en gezamenlijk bepalen wat in een specifieke context passende, verantwoorde en rechtvaardige toetsing is.

Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

De conceptualisering van toetsbekwaamheid die in dit proefschrift is ontwikkeld, is gericht op het hbo, een specifieke context binnen het hoger onderwijs. Hoewel deze context veel kenmerken deelt met het hoger onderwijs in bredere zin, zoals programmaverantwoordelijkheid, kwaliteitszorg en institutionele autonomie, wordt zij ook gekenmerkt door een sterke oriëntatie op de beroepspraktijk. Het verdient daarom aanbeveling om te onderzoeken in hoeverre de wijze waarop toetsbekwaamheid in dit proefschrift wordt begrepen, herkenbaar is binnen het hoger onderwijs in bredere zin. Tevens is meer inzicht nodig in de wijze waarop toetsbekwaamheid zich in de loop van de tijd ontwikkelt. Hoewel dit proefschrift laat zien hoe toetsbekwaamheid zich manifesteert in verschillende situaties, is nog onduidelijk hoe ervaringen in opeenvolgende situaties bijdragen aan de continue ontwikkeling van toetsbekwaamheid gedurende de loopbaan van docenten. Ten slotte biedt het contextgebonden perspectief aanleiding om toetsbekwaamheid niet uitsluitend te onderzoeken als een individuele competentie van docenten, maar ook als een collectieve kwaliteit die vorm krijgt binnen teams, opleidingen en bredere institutionele toetspraktijken.